

Sygn. akt I Ca 4/13

POSTANOWIENIE

Dnia 30 stycznia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Krzysztof Nowaczyński /spr./

Sędziowie: SO Aleksandra Ratkowska

SO Teresa Zawistowska

Protokolant: st. sekr. sąd. Danuta Gołębiewska

po rozpoznaniu w dniu 30 stycznia 2013 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z wniosku Banku (...) Spółki Akcyjnej w K.

z udziałem M. K. (1), M. S., H. T., M. K. (2), A. K. i J. P.

o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek apelacji uczestnika M. S.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Elblągu

z dnia 23 listopada 2012 r. sygn. akt IX Ns 294/11

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę Sądowi Rejonowemu w Elblągu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Sygn. akt I Ca 4/13

UZASADNIENIE

Bank (...) Spółka Akcyjna w K. wniósł o stwierdzenie nabycia spadku po W. K. zmarłym w E. w dniu 20 maja 2007 r., ostatnio stale zamieszkałym w E.. Wnioskodawca wskazał, że do grona spadkobierców ustawowych należała siostra spadkodawcy H. T..

Do udziału w sprawie w charakterze uczestników Sąd wezwał również M. K. (2), A. K., J. M. K. i M. S.. M. S. wskazał, że A. K. był jego ojcem, ale nie utrzymywał z nim kontaktów.

Postanowieniem z dnia 23 listopada 2012 r. Sąd Rejonowy w Elblągu stwierdził, że spadek po W. K. (synu B. i M.), zmarłym 20 maja 2007 r. w E., ostatnio stale zamieszkałym w E., na podstawie ustawy nabył M. S. (syn W. i M.) w całości wprost. Rozstrzygnięcie było wynikiem następujących ustaleń i wynikających z nich wniosków:

W. K. zmarł w E. w dniu 20 maja 2007 r. Przed śmiercią stale zamieszkiwał w E.. W chwili śmierci był kawalerem. W. K. miał jednego syna M. S.. M. S. o toczącym się postępowaniu i śmierci W. K. otrzymał informację najpóźniej w

dniu 04 maja 2012 r. W dniu 05 listopada 2012r. M. S. złożył przed notariuszem w S. P. K. oświadczenie o odrzuceniu spadku po W. K..

Ustalając stan faktyczny Sąd Rejonowy oparł się na zapewnieniach spadkowych złożonych przez H. T.i J. P., a także dokumentach w postaci odpisów aktów stanu cywilnego, wypisu aktu notarialnego, informacji (...) w W., duplikatu potwierdzenia odbioru, zawiadomienia i wykazu listów poleconych.

Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że zgodnie z treścią art. 926 § 2 k.c. dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą. Z uwagi na fakt, że spadkodawca nie sporządził testamentu, a więc nie powołał spadkobierców, nabycie spadku po W. K. nastąpiło na podstawie ustawy. W myśl art. 931 § 1 k.c. w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych. Jednakże część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku. W myśl § 2 jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadł, przypada jego dzieciom w częściach równych. Przepis ten stosuje się odpowiednio do dalszych zstępnych.

Uwzględniając powyższe Sąd Rejonowy wskazał, iż z okoliczności sprawy wynikało, że W. K. w chwili śmierci był kawalerem i miał jednego syna. W takiej sytuacji zgodnie ze wskazanymi wyżej regulacjami spadek po nim przypadł w całości właśnie jego synowi M. S..

Dalej Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że spadkobiercy mogą bądź nabyć spadek wprost, bądź z dobrodziejstwem inwentarza lub też spadek odrzucić (art. 1012 kc). Zgodnie zaś z art.1015 §1 kc oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Natomiast w myśl § 2 brak oświadczenia spadkobiercy w powyższym terminie jest jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku. Jednakże gdy spadkobiercą jest osoba nie mająca pełnej zdolności do czynności prawnych albo osoba, co do której istnieje podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia, albo osoba prawna, brak oświadczenia spadkobiercy w terminie jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

Powołując się na te reguły Sąd Rejonowy wyjaśnił, że co do zasady w przypadku gdy oświadczenie spadkowe nie zostanie złożone w ciągu 6 miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania, nabywa spadek z mocy prawa wprost. W ocenie Sądu pierwszej instancji M. S. dowiedział się o śmierci swojego ojca, jak wynikało z duplikatu doręczenia mu odpisu wniosku, w dniu 04 maja 2012 r. Tym samym oświadczenie o odrzuceniu lub przyjęciu spadku mógł złożyć do dnia 04 listopada 2012r. Tymczasem, jak stwierdzono, oświadczenie o odrzuceniu spadku M. S. złożył w dniu 05 listopada 2012 r. a więc z przekroczeniem 6 miesięcznego terminu do złożenia tego oświadczenia. Dlatego też Sąd Rejonowy wydając orzeczenie uznał, że M. S. nabył w całości wprost spadek po W. K. na skutek upływu czasu, bowiem nie zachodziły przesłanki określone w art. 1015§2 k.c. Na marginesie jednak Sąd Rejonowy przyznał, że dzień 4 listopada 2012 r. był dniem ustawowo wolnym od pracy (niedziela), dlatego też M. S. mógł złożyć swoje oświadczenie o odrzuceniu spadku w dniu 05 listopada 2012 r.

W apelacji M. S.zaskarżył powyższe postanowienie w całości, wnosząc o jego uchylenie. Orzeczeniu temu zarzucił naruszenie art. 1012 k.c. polegające na pominięciu sporządzonego zgodnie z art. 1015 §1 k.c. w dniu 05.11.2012 aktu notarialnego rep. A nr (...) w kancelarii notarialnej P. K.w S..

W uzasadnieniu apelacji skarżący wskazał, że o śmierci swojego ojca dowiedział się w dniu 11 maja 2012 r., kiedy to doręczono mu zawiadomienie Sądu Rejonowego w Elblągu z dnia 23 kwietnia 2012 r. o toczącym się postępowaniu o stwierdzeniu nabycia spadku po W. K.. Uczestnik zauważył, że zgodnie z art. 1015 § 1 k.c. miał on prawo złożyć oświadczenie o odrzuceniu spadku w ciągu 6 miesięcy od dnia, w którym dowiedział się o tytule swojego powołania. W dniu 05 listopada 2012 r. uczestnik udał się do kancelarii notarialnej P. K.przy ulicy (...), (...)-(...) S., gdzie złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku w formie aktu notarialnego rep. A nr (...)Tym samym , w jego ocenie, zachował ustawowy termin przewidziany w art. 1015 § 1 k.c.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja uczestnika postępowania zasługiwała na uwzględnienie co do zasady.

Sąd pierwszej instancji już w uzasadnieniu swojego rozstrzygnięcia przyznał, że dokonał ustaleń faktycznych, które skutkowały stwierdzeniem nabycia spadku po W. K., w oparciu o błędnie ustalony koniec terminu z art. 1015 k.c. do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku. Do biegu tego terminu znajdują zastosowanie ogólne przepisy dotyczące terminu, a więc przepisy art. 110-116 k.c. W sposób oczywisty więc do określenia jego końca, należy stosować art. 115 k.c., z którego wynika, że w sytuacji, gdy koniec terminu przypada na dzień ustawowo wolny od pracy, termin upływa dnia następnego. Sąd Rejonowy przyjął, że termin do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku przez M. S. upłynął z dniem 4 listopada 2012 r. Tymczasem 4 listopada 2012 r. przypadał w niedzielę, a więc dzień ustawowo wolny od pracy, co oznaczało, że termin do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku upływał dnia następnego, to jest dnia 5 listopada 2012 r. W tym dniu uczestnik M. S. złożył przed notariuszem oświadczenie o odrzuceniu spadku po W. K..

W tej sytuacji, wydane postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku, bez uwzględnienia i rozważenia wskazanej wyżej okoliczności, musiało zostać ocenione jako wadliwe, co skutkowało jego uchycieniem i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania, gdyż zachodzi konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. W toku ponownego rozpoznania sprawy obowiązkiem Sądu pierwszej instancji będzie ustalenie dnia, w którym uczestnik M. S. dowiedział się o tytule swojego powołania do spadku po W. K.. Należy w tej mierze uwzględnić, iż przy dziedziczeniu ustawowym termin dla spadkobiercy ustawowego rozpoczyna bieg najwcześniej w dniu, w którym dowiedział się o śmierci spadkodawcy, jeżeli już wtedy wiedział o stosunku pokrewieństwa łączącym go ze spadkodawcą, a uzasadniającym jego powołanie do dziedziczenia w pierwszej kolejności po nim. Brak wiedzy spadkobiercy o fakcie śmierci spadkodawcy nie może więc powodować, że w stosunku do niego rozpocznie bieg terminu z art. 1015 k.c. (zobacz: Komentarz pod red. Konrada Osajda , Wydawnictwo CH Beck Warszawa 2012). W niniejszej sprawie należy więc prawidłowo ustalić, kiedy uczestnik został poinformowany, że przed Sądem Rejonowym w Elblągu toczy się postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku, ponieważ wtedy najpóźniej dowiedział się on o fakcie śmierci swojego ojca – W. K.. W tym kontekście zauważyć trzeba, że w apelacji zakwestionowano przyjętą przez Sąd Rejonowy datę doręczenia uczestnikowi korespondencji na adres w Niemczech, wskazując, że prawidłowe doręczenie przesyłki nastąpiło nie w dniu 4 maja 2012 r., a w dniu 11 maja 2012 r., przy czym na tą okoliczność dołączono kopię koperty, w której przesłano zawiadomienie. W ocenie Sądu Okręgowego należy jednak również rozważyć czy informacji o toczącym się postępowaniu uczestnik nie otrzymał wcześniej, a to w związku z jego pismem z dnia 7 grudnia 2011 r., w którym informował on Sąd o aktualnym adresie zamieszkania, dołączając jednocześnie odpis zupełnego aktu urodzenia (k. 54-56). Pismo to – jak można się domyślać – zostało złożone w odpowiedzi na pismo Sądu adresowane do jego matki M. B. (doręczone jej w dniu 1 grudnia 2011 r. - k. 53), w którym zawiadomiono ją, że toczy się postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po W. K. i zwrócono się do niej o udzielenie informacji o miejscu zamieszkania jej syna M. K. (3). Podkreślenia wymaga, że zgodnie z ogólną regułą dowodową z art. 6 k.c. , to spadkobiercę obciąża dowód zachowania terminu do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku. Aby można było przyjąć, że oświadczenie o odrzuceniu spadku zostało złożone skutecznie, w okolicznościach niniejszej sprawy, uczestnik powinien wykazać, że został zawiadomiony o podstawie swojego powołania do spadku w dniu 4 maja 2012 r. (jak przyjmuje Sąd Rejonowy) lub w dniu 11 maja 2012 r. (jak twierdzi on sam).

Nadto przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy rozważy implikacje wynikające z oświadczenia M. K. (1), który przecież na rozprawie z dnia 20 kwietnia 2012 r. złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku po W. K.. Zgodnie z brzmieniem art. 1020 k.c. spadkobierca, który spadek odrzucił, zostaje wyłączony od dziedziczenia tak, jakby nie dożył otwarcia spadku. W tej sytuacji koniecznym wydaje się więc ustalenie danych córki M. K. (1) i wezwanie jej w trybie art. 510 § 2 k.p.c. do udziału w sprawie, albowiem nie jest wykluczone, że wynik tego postępowania będzie dotyczył właśnie jej praw (por. informacja z protokołu rozprawy – k. 87).

Z przedstawionych powyżej przyczyn, Sąd Okręgowy stwierdził, że zachodzi potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, co uzasadniało uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.